

**ALIÑAMENTO DOS ORZAMENTOS
XERAIS DA COMUNIDADE
AUTÓNOMA DE GALICIA
COS OBXECTIVOS DE
DESENVOLVEMENTO SUSTENTABLE**

IV. ALIÑAMENTO DOS ORZAMENTOS XERAIS DA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA COS OBXECTIVOS DE DESENVOLVEMENTO SUSTENTABLE

IV.1. INTRODUCCIÓN: AXENDA 2030, SITUACIÓN ACTUAL A NIVEL MUNDIAL.

En setembro de 2015, os Estados membros das Nacións Unidas aprobaron por unanimidade, unha resolución na que se recoñece que o maior desafío do mundo actual é a erradicación da pobreza e afirman que sen lograla, non pode haber desenvolvemento sustentable.

A Axenda é un plan de acción a favor das persoas, o planeta e a prosperidade, integrada por 17 Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (en diante, ODS), 169 metas e 232 indicadores a acadar en 15 anos. Pero, a diferenza doutros obxectivos de desenvolvemento formulados en ocasións anteriores, son universais e afectan tanto a países desenvolvidos coma aos países en desenvolvemento, son de carácter integrado e indivisible, e conxugan as tres dimensións do Desenvolvemento Sustentable: económica, social e ambiental.

Ilustración 1. Obxectivos de desenvolvemento sustentable definidos por Nacións Unidas.

Fonte: Nacións Unidas.

No Informe dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable (ODS), de periodicidade anual, (elaborado polo Departamento de Asuntos Económicos e Sociais das Nacións Unidas, con achegas das organizacións internacionais e rexionais, así como os fondos, os programas e os organismos do sistema das Nacións Unidas) proporciónase un panorama xeral dos esforzos realizados ata a data para a súa aplicación en todo o mundo, subliñando

as esferas de progreso e as esferas nas que se deben tomar máis medidas para garantir que ninguén quede atrás.

Cando se cumpre cinco anos da adopción dos ODS, o **Informe de Progreso 2020 sobre a Implementación da Axenda 2030 en España. “Reconstruír o común”**, destaca os progresos que se lograron no mundo nalgúns ámbitos como a mellora da saúde materno infantil, a ampliación do acceso á electricidade e o aumento da representación das mulleres no Goberno. Aínda así, estes avances víronse contrarrestados en todo o mundo pola pandemia de COVID-19 que desatou unha crise sen precedentes que obstaculiza aínda máis o progreso dos ODS, o que afecta en maior medida ás persoas máis pobres e vulnerables do mundo.

Con base nos datos e as estimacións máis recentes, este informe anual de situación sobre o progreso nos 17 Obxectivos revela que as persoas máis vulnerables (incluídos os nenos, anciáns, discapacitados, migrante e refuxiados) son as máis gravemente afectadas pola pandemia de COVID-19. As mulleres tamén están a sufrir as peores consecuencias.

Algunhas das principais conclusións deste informe recóllense a continuación, tomándose en retos a ter en conta para poder chegar ao máximo nivel posible de consecución dos ODS no ano 2030.

- Estímase que aproximadamente 71 millóns de persoas volverán caer na extrema pobreza en 2020, o que supoñería o primeiro aumento da pobreza mundial desde 1998. A perda de ingresos, a limitada protección social e o incremento dos prezos poderían poñer en risco de pobreza e fame mesmo a persoas que anteriormente estaban a salvo.

- O subemprego e desemprego derivados da crise implican que aproximadamente 1.600 millóns de traballadores xa vulnerables na economía mergullada (a metade da forza laboral mundial) poden verse considerablemente afectados, cun descenso estimado dos seus ingresos do 60 % durante o primeiro mes da crise.

- Os máis de 1.000 millóns de residentes de barrios marxinais de todo o mundo están en grave situación de risco por mor dos efectos da COVID-19, como a falta de vivendas adecuadas e auga corrente nas vivendas, os baños compartidos, a escaseza ou ausencia de sistemas de xestión de residuos, a saturación dos transportes públicos e o acceso limitado ás instalacións sanitarias oficiais.

- As mulleres e os nenos atópanse así mesmo entre as persoas máis afectadas polas consecuencias da pandemia. A interrupción de determinados servizos sanitarios e de vacinación, así como o limitado acceso aos servizos de nutrición e alimentación, poderían ocasionar centos de miles de falecementos adicionais entre os nenos menores de cinco anos e decenas de miles de mortes maternas adicionais en 2020. En moitos países disparáronse as denuncias de violencia doméstica contra mulleres e nenos.

- Os pechos das escolas afectaron ao 90 % dos estudantes de todo o mundo (1.570 millóns) e provocaron que máis de 370 millóns de nenos sáltense comidas escolares das que dependen. Dada a falta de acceso a computadores e a Internet en casa, a aprendizaxe remota queda fóra do alcance de moitos. Ao redor de 70 países notificaron interrupcións de moderadas a graves ou a suspensión total dos servizos de vacinación infantil durante os meses de marzo e abril de 2020.

- A medida que máis familias caen na extrema pobreza, os nenos das comunidades pobres e desfavorecidas corren un risco moito maior de verse involucrados no traballo infantil, o matrimonio infantil e o tráfico infantil. De feito, é probable que os progresos logrados a nivel mundial na redución do traballo infantil véxanse investidos por primeira vez en 20 anos.

- O informe sinala así mesmo que o cambio climático continúa producíndose a unha velocidade moito maior do previsto. O 2019 foi o segundo ano máis cálido do que se teña constancia e marcou o final da década máis cálida xamais rexistrada: 2010-2019. Ao mesmo tempo, a acidificación dos océanos acelérase, a degradación do chan continúa, hai especies masivas en risco de extinción e seguen predominando os patróns non sustentables de consumo e produción.

IV.2. INTRODUCCIÓN: AXENDA 2030, IMPLANTACIÓN E SITUACIÓN ACTUAL EN ESPAÑA.

O proceso de implantación da Axenda 2030 en España iniciouse coa celebración do Consello de Ministros do 29 de xuño de 2018 (1), onde tivo lugar a aprobación do “Plan de Acción para a implantación da Axenda 2030: Cara a unha Estratexia Española de Desenvolvemento Sustentable”, en cuxa elaboración participaron todos os Departamentos Ministeriais, así como as Comunidades Autónomas, as Entidades Locais e organizacións representativas da sociedade civil. No plan propoñíase unha batería de políticas prioritarias, nove políticas panca, que desempeñaron un papel moi relevante á hora de canalizar os esforzos cara ao avance da Axenda 2030.

Posteriormente, a través da Orde PCI/169/2019, de 22 de febreiro, creouse o Consello de Desenvolvemento Sustentable, órgano asesor, de colaboración da participación da sociedade civil para o cumprimento dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable e a Axenda 2030. O Consello estivo adscrito ata xaneiro de 2020 á Oficina do Alto Comisionado para a Axenda 2030, órgano suprimido en xaneiro de 2020 sendo as súas funcións asumidas pola Secretaria de Estado para a Axenda 2030.

A Axenda 2030 supón un compromiso de todos os sectores –públicos e privados, individuais e colectivos- que conforman a sociedade española. Pero deben ser os poderes

¹ Con anterioridade a esta fecha, creouse un Grupo de Alto Nivel onde se reunían os representantes autonómicos co goberno anterior para debater o mellor enfoque de implantación de la Axenda 2030. Sen embargo, pódese dicir que foi coa celebración deste Consello de Ministros coa que se materializou a Axenda 2030 de maneira efectiva en España.

públicos e as administracións públicas os que exerzan un maior liderado e asuman a responsabilidade do seu impulso.

Unha das mellores formas de exercer este liderado é a través do deseño e execución das políticas de gasto contidas nos orzamentos públicos e a súa contribución aos distintos ODS. Os orzamentos son, en efecto, un instrumento esencial na planificación das políticas públicas.

A contribución dos orzamentos públicos ao desenvolvemento sustentable realízase a través dos seus catro funcións principais:

- a función redistributiva da renda e a riqueza;
- o fomento do crecemento económico;
- a función de asignación dos recursos públicos incentivando aquelas actuacións que se consideran beneficiosas para o interese xeral e desincentivando aquelas que teñen efectos externos negativos como as actividades contaminantes;
- e por último a función de estabilización económica.

Todo iso permite afirmar que é a iniciativa pública, a través do exercicio das súas competencias, a principal panca no impulso dos ODS.

En tal sentido, o Plan de Acción contempla a medida transformadora VII, baixo o título de “Orzar para os ODS”, que se concreta no mandato de establecer nos Orzamentos a aliñación das políticas de gasto ao logro dos ODS.

En desenvolvemento desta medida transformadora VII, a Orde ministerial pola que se ditan as normas para a elaboración dos Orzamentos Xerais do Estado para 2021 (PGE 2021) inclúe, como parte da documentación que debe acompañar aos orzamentos, o Informe de aliñamento dos Orzamentos Xerais do Estado cos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030. Os Orzamentos Xerais do Estado para 2021 son, por tanto, os primeiros que inclúen un informe de aliñamento das políticas de gasto que integran devanditos Orzamentos cos ODS da Axenda 2030.

O aliñamento orzamentario aos ODS supón un novo enfoque do Orzamento, transversal e estratéxico, que permite enmarcar a acción política en resposta aos retos presentes e futuros da sociedade española, especialmente naqueles ámbitos que están e van seguir marcando o devir da axenda social, económica e ambiental dos próximos anos.

Esta visión resulta especialmente relevante nesta difícil etapa que todos os países están a afrontar para superar as dramáticas consecuencias da pandemia do Covid-19. A crise sanitaria, económica e social actual xerou un impacto sen precedentes a nivel global

e no noso país, deixando unha pegada social e económica cuns efectos aínda difíciles de cuantificar e de prever no medio e longo prazo. Neste contexto, a Axenda 2030 cobra se cabe máis importancia e debe ser a folla de ruta imprescindible para abordar a reconstrución social e económica do país.

De xeito paralelo ao informe anual de seguimento dos ODS elaborado pola ONU, o goberno español tamén procedeu a redactar o Informe de Progreso 2020 para o noso país. Este informe permitiu comprobar a realización de numerosos avances, necesarios para cumprir coa Axenda 2030 e construír un país máis xusto e sustentable. Trátase dun primeiro paso esencial que continuará coa próxima elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Sustentable.

IV.3. INTRODUCCIÓN: AXENDA 2030, IMPLANTACIÓN E SITUACIÓN ACTUAL EN GALICIA.

A primeira referencia que se ten da Axenda 2030 en Galicia foi no ano 2018, ano no que se realizou un documento de análise sobre a implantación e as implicacións e efectos que supoñía a mesma en Galicia(2). Do documento extraeuse que Galicia situábase nun bo punto de partida respecto a moitas das metas expostas polos ODS, algunhas das cales aluden a retos mesmo xa superados por parte da sociedade galega. Con todo, existe un amplo conxunto de metas que supoñen desafíos presentes na realidade galega.

Tamén é necesario poñer de manifesto que moitas das citadas metas xa foron identificadas no Plan Estratéxico Galicia (PEG) ou en diversos plans e estratexias sectoriais (Estratexia de Infraestrutura Verde de Galicia, Estratexia Galega de Cambio Climático e Enerxía 2050, Estratexia Galega de Economía Circular 2030, Estratexia de Inclusión Social de Galicia 2014-2020, IV Plan Director da cooperación galega 2018-2021, entre outros). Existe, pois, unha notable conexión entre as políticas públicas aplicadas na rexión e a axenda internacional de desenvolvemento. Neste sentido, pode dicirse que desde moitas áreas de goberno xa se está traballando na consecución dos ODS, aínda que a vinculación total non sexa o suficientemente visible.

Para levar a cabo a implantación da Axenda dunha maneira máis efectiva, fíxose necesaria a creación dun instrumento de coordinación entre os diferentes departamentos da Xunta de Galicia. Así, por proposta da conselleira de Medio Ambiente, Territorio e Vivenda, e logo de deliberación do Consello da Xunta de Galicia, na súa reunión do día trinta e un de outubro de 2019, produciuse a creación da Comisión interdepartamental para o seguimento da Axenda 2030, así como a regulación da súa composición, das súas funcións e o réxime de funcionamento.

Tendo en conta todo o anterior, e co fin de mellorar na xestión actual vinculada á Axenda 2030, váise levar a cabo a continuación un aliñamento do orzamento da comu-

² Previa a elaboración deste documento, a Xunta de Galicia, en concreto, a Consellería de Medio Ambiente, mantivera reunións no denominado Grupo de alto Nivel, con representantes do goberno anterior e os demais representantes autonómicos, co fin de definir o enfoque para a implantación da axenda 2030.

nidade autónoma con cada un dos 17 Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Na ORDEN de 9 de outubro de 2020 pola que se ditan instrucións para a elaboración dos orzamentos xerais da Comunidade Autónoma de Galicia para o ano 2021 establécese que un grupo de traballo ODS 2030 asignará os proxectos de gasto coa lóxica da estratexia de sustentabilidade 2030, sendo o ano 2021 a primeira vez que era o rozamento incluír un informe co orzamento en clave de obxectivos da Axenda 2030 para o desenvolvemento sustentable.